

ข่าวเตือนการระบาดของศัตรูพืชประจำสัปดาห์

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๗๓ ประจำวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

โรคเน่าและพืชผัก (Bacterial Soft-Rot Disease)

เดือนเกษตรกรที่ปลูกพืชผักในทุแหล่งปลูกของประเทศไทย ในช่วงนี้สภาพอากาศร้อนชื้น และมีฝนตกชุกเหมาะสมต่อการเกิดโรคเน่าและ ซึ่งเป็นโรคที่สร้างความเสียหายให้กับพืชผักต่างๆ หลายชนิด เช่น กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก กะหล่ำปม ผักกาดขาว ผักกวางตุ้ง ผักกาดเขียวปลี ผักกาดหอม บร็อคโคลี่ คื่นช่าย แครอท ผักกาดหัว แดงร้าน แดงกวา ฟัก แฟง สควีทซ์ ฟักทอง มะเขือยาว มะเขือเทศ ถั่วแขก ถั่วลันเตา ถั่วฝักยาว หอมใหญ่ มันเทศ มันฝรั่ง ข้าวโพดหวาน และหน่อไม้ฝรั่ง โดยโรคนี้อาจเกิดขึ้นกับทุกส่วนที่เป็นเนื้ออ่อนและอวบน้ำของผักเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นลำต้น กิ่ง ก้าน ใบ ดอก ผล หัว ผัก ได้ทุกระยะการเจริญเติบโตทั้งขณะที่ยังอยู่ในแปลงปลูกและหลังเก็บเกี่ยวแล้ว มักจะเกิดโรคระบาดทำความเสียหายในฤดูฝน และจะรุนแรงยิ่งขึ้นขณะที่มีความชื้นและอุณหภูมิสูง โดยเฉพาะในช่วงที่มีฝนตกพราดติดต่อกันหลายๆ วัน ท้องฟ้ามีเมฆมาก แสงแดดน้อยเข้า ลักษณะครีမ်ฟ้าครีမ်ฝน อุณหภูมิระหว่าง ๓๐ - ๓๕ ซ. ดังนั้น เกษตรกรควรหมั่นสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเริ่มพบอาการเริ่มจากรอยแผลชำรุดน้ำเป็นจุดเล็กๆ ให้รีบแจ้งสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัดเพื่อดำเนินการควบคุม และหาทางป้องกันกำจัดก่อนเกิดการระบาดรุนแรง

เชื้อสาเหตุ : เชื้อแบคทีเรีย *Erwinia carotovora* subsp. *Carotovora*

ลักษณะอาการ

อาการของโรคเน่าและบนผักทุกชนิดจะคล้ายกัน เริ่มจากรอยแผลชำรุดน้ำจุดเล็กๆ ขึ้นก่อน ต่อมาหากสิ่งแวดล้อมเหมาะสม แผลดังกล่าวจะขยายโตออกทั้งโดยรอบและลึกลงไปภายในเนื้ออย่างรวดเร็วขณะเดียวกันเนื้อเยื่อส่วนนี้ก็จะอ่อนยุบตัวลง ภายในเวลาเพียง ๑ - ๒ วัน อาการเน่าจะกระจายออกไปอย่างกว้างขวางครอบคลุมทั้งส่วนของพืชที่ถูกเชื้อเข้าทำลาย ลักษณะของแผลจะเละและเป็นเมือกเยิ้มมีสีคล้ำ หรือน้ำตาล พร้อมกับมีกลิ่นเหม็นฉุนเฉพาะตัว ซึ่งไม่เหมือนกลิ่นใดๆ ในผักหัว เช่น แครอท ผักกาดหัว กะหล่ำปม

หากเกิดโรคขึ้นในขณะที่อยู่ในแปลงปลูก จะสังเกตเห็นส่วนยอดของต้นหรือใบเหลือง ต้นเหี่ยว และตายในที่สุด ในมะเขือเทศถ้าเป็นกับลูกสุกขณะยังอยู่กับต้น เนื้อภายในจะถูกทำลายและหมดแม้ เปลือกและผิวนอกจะยังคงดีอยู่ สำหรับกะหล่ำดอก หรือบร็อคโคลี่ในแปลงปลูกโรคมักจะเกิดตรงส่วนของต้นระหว่างใบกับช่อดอกโดยจะเกิดเป็นแผลชำและเน่าเป็นสีน้ำตาล ลักษณะเปื่อยยุ่ยเมื่อเอามือไปจับต้นจะหักหลุดขาดออกมาโดยง่าย ส่วนกะหล่ำปลีและผักกาดขาวปลี โรคจะเกิดขึ้นกับส่วนของก้านใบหรือใบที่ห่อเป็นหัวขึ้นนอกสุดก่อนแล้วค่อยขยายรวมลึกเข้าไปภายใน หากเป็นมากๆ

ในแปลงปลูกจะมองเห็นแผลเป็นสีน้ำตาลอยู่ที่เปลือกนอกของหัวอย่างชัดเจน ผักกาดขาวหรือผักกาดเขียวปลีส่วนใหญ่โรคจะเกิดตรงโคน ใบที่ติดกับดินตรงระดับดิน อาการแรกที่จะเห็นได้ภายนอก คือ ต้นพืชจะเหี่ยวพุบลงอย่างรวดเร็วทั้งที่ใบยังเขียวอยู่ พวกรูนี้เมื่อใช้มือจับดึงต้นเพียงเบาๆ ก็จะขาดหลุดติดมือขึ้นมาอย่างง่ายดาย เพราะเนื้อเยื่อตรงส่วนโคนถูกทำลาย ในกรณีที่เกิดโรคระบาดรุนแรงหากเดินผ่านแปลงปลูกจะได้กลิ่นเหม็น บอกให้ทราบได้ทันทีแม้จะยังไม่เห็นอาการ

การแพร่ระบาด

การติดเชื้อหรือเริ่มต้นของการเกิดโรคมักจะมาจากเมือกหรือน้ำละๆ ที่เกิดอยู่ตามบริเวณแผลหรือส่วนที่เป็นโรคอยู่ก่อน เมื่อถูกน้ำชะก็จะกระเซ็นไปติดยังต้นข้างเคียง หรือกับเครื่องมือเครื่องใช้ที่นำมาปฏิบัติกับพืช การสัมผัสจำเป็นต้อง ตลอดจนเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของผู้ปลูกเอง นอกจากนี้ยังพบว่าแมลงต่างๆ ที่มาเกาะกัดกินหรืออาศัยอยู่บนพืชก็เป็นตัวนำเชื้อให้ระบาดและแพร่กระจายได้ โดยเฉพาะแมลงวันผัก

ลักษณะอาการเน่าและพืชผัก (ที่มา: Sally A. Miller, ๒๐๑๐)

ลักษณะอาการเน่าเลยพืชผัก (ที่มา : ไทยเกษตรศาสตร์)

กรมส่งเสริมการเกษตร แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

๑. หมั่นสำรวจแปลง หากพบพืชต้นหนึ่งต้นใดแสดงอาการให้นำไปทิ้งให้ไกลจากแปลงปลูก หรือฝังดินลึกๆ หรือเผาไฟให้หมดหลังจากเก็บเกี่ยวพืชผลแล้วควรเก็บทำลายเศษซากพืช ตลอดจนตอซังให้หมดจากแปลงปลูก

๒. ไถพลิกกลับหน้าดินขึ้นมาตากแดด สัก ๒ - ๓ ครั้ง โดยทิ้งระยะให้ห่างกันพอสมควรหรือหากเป็นไปได้ควรเปลี่ยนชนิดพืชและที่ปลูกไปเรื่อยๆ ไม่ควรปลูกผักชนิดเดียวกันกับที่เคยเป็นโรคหรือง่ายต่อการเกิดโรคซ้ำลงในที่เดิม ควรทิ้งระยะสัก ๒ - ๓ ปี โดยนำพืชอื่นมา ปลูกสลับแทน

๓. ระมัดระวังอย่าให้เกิดแผลรอยขีดหรือฉีกขาดกับส่วนของพืชโดยไม่จำเป็น

๔. พืชผลที่เก็บแล้วหากต้องล้างทำความสะอาด ควรทำด้วยความระมัดระวังและล้างให้แห้งเสียก่อนที่จะนำลงบรรจุในภาชนะหรือหีบห่อ การบรรจุควรให้พอดีไม่เปียดอัดแน่นกันจนเกินไปจนอาจทำให้เกิดรอยแผลหรือซ้ำขึ้นกับพืชผล

๕. การขนส่งผลิตผลไม่ควรวางแข่งตะกร้าหรือภาชนะที่บรรจุซ้อนทับกันหลายชั้น ควรมีไม้วางขวางกั้นระหว่างชั้น

๖. ไม่ควรปลูกพืชผักให้แน่นหรือเปียกกัน เพื่อให้แต่ละต้นได้รับแสงแดดพอเพียงทั่วถึงและให้การระบายถ่ายเทอากาศระหว่างต้นได้ เพื่อกันไม่ให้น้ำที่ไช้รด น้ำค้างหรือน้ำฝนเกาะติดอยู่กับต้นผักเป็นเวลานาน จากนั้นหากต้นใดต้นหนึ่งเกิดโรคขึ้นโอกาสที่จะติดระบาศไปยังต้นข้างเคียงก็จะน้อยลง

๗. การรดน้ำหรือให้น้ำกับต้นพืชควรให้เป็นเวลา และให้ได้พอเพียงครั้งเดียวในตอนเช้าจะปลอดภัย เพราะเมื่อสายมีแสงแดดส่องพืชก็จะแห้งโดยเร็วทำให้โอกาสที่จะเกิดโรคเป็นไปได้ยากขึ้น การให้น้ำแบบสเปรย์หรือพ่นเป็นฝอยละอองโดยใช้เครื่องพ่นหรือสปริงเกอร์ติดต่อกันตลอดวันหรือเป็นเวลานาน

๘. การใช้สารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดโรคควรจะเป็นวิธีสุดท้ายในกรณีที่ใช้วิธีอื่นแล้วไม่ได้ผลหรือใช้ในกรณีที่ต้องการกำจัดแมลงที่เป็นพาหะและเป็นที่ยาของเชื้อโรค maggot fly เท่านั้น ส่วนบนต้นผักที่กำลังเป็นโรคหรือเพื่อป้องกันไม่ให้โรคระบาศลุกลามต่อไปก็ให้ใช้สารพวกที่มีทองแดงเป็นส่วนผสม เช่น คูปราวิท (cupravit) หรือคอปปีไซด์ (coppicide) ในอัตราส่วน ๔๐ กรัมต่อน้ำ ๑ พันต้นผักทุก ๓ - ๕ วันต่อครั้ง หากเป็นฤดูฝนควรผสมสารเคลือบใบลงไปด้วย นอกจากคูปราวิทอาจใช้สารพวกจุนสี (CuSO₄) เช่น บอร์โดมิกเจอร์ (Bordeaux mixture) ๔ - ๔ - ๕๐ (ปอนด์-ปอนด์-แกลลอน) แทนก็ได้โดยพ่นทุกๆ ๓ - ๕ วัน เช่นกัน

๘. ยาพวกปฏิชีวนะ (antibiotics) เช่น แอกริมัยซิน (agrimycin) แอกริสเตรป (agristrep) มาใช้ทั้งโดยการพ่นให้กับพืชในแปลง หรือจุ่มแช่พืชผลที่ได้เก็บเกี่ยวแล้ว

- ที่มา : ๑. ไทยเกษตรศาสตร์ (<http://www.thaikasetsart.com>)
๒. คลินิกพืช, โรคเน่าและพืชผัก (<http://www.agriqua.doe.go.th>)
๓. Sally A. Miller, 2010, *Disease Management in Organic Lettuce Production*, The Ohio State University
๔. WikiGardener, *Celeriac Bacterial soft rot Pectobacterium carotovora subsp. carotovora*
เรียบเรียงโดย : กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

